

4.7.2006

Dnro 2995/4/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Håkan Stoor

PSYKIATRISEEN SAIRAALAHOITOON LÄHETTÄMISEN EDELLYTYKSET

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 17.6.2004 päivätyssä kirjeessään viranomaisten menettelyä 5.7.1999, jolloin hänet ja hänen 25-vuotias poikansa toimitettiin psykiatriseen sairaalahoitoon heidän tahdostaan riippumatta.

Olen antanut asiassa osaratkaisun 8.11.2004 (1713/4/04). Katsoin tuolloin, että asia ei antanut minulle aihetta tutkia viranomaisten menettelyä muilta osin kuin tarkkailulähetteen kirjoittaneen lääkärin menettelyn osalta. Lisäksi otin selvittäväkseni, oliko A:n kaupungin päivystysjärjestelmä tapahtuma-aikaan asianmukainen, kun saadun tiedon mukaan kotikäynnit potilaan mielentilan selvittämiseksi oli määrätty kokemattomimpien lääkärin suoritettaviksi. Halusin myös tietää onko, toiminta edelleen organisoitu tällä tavalla.

Kantelija on myös lähettänyt 22.9.2005 päivätyn kirjeen, jossa hän arvosteli holhousasiaan liittyvää 13.7.1999 päivätyä kirjettä. Hän on myös toimittanut kansliaani - - - maistraatille 27.12.2004 lähettämänsä kirjeen. Hän arvosteli maistraattia siitä, että kirjeeseen ei ole vastaattu kirjallisesti.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Lääkärin menettely

Käsitykseni mukaan on tulkinnanvaraista, täyttyivätkö kantelijan tarkkailuun lähettämisen edellytykset. Koska lähetteen kirjoittamisesta on kulunut huomattavan pitkä aika, tapahtumien kulusta ei kuitenkaan enää ole saatavissa täysin luotettavaa selvitystä. Kun otetaan huomioon lääkärin käytössä olleet esitiedot ja tutkimustilanteessa vallinneet vaikeat olosuhteet, katson hänen tehneen ratkaisunsa harkintavaltansa puitteissa. Tämän vuoksi en katso hänen menetelleen lainvastaisesti (jälj. kohta 4.1).

3.2

A:n kaupungin päivystysjärjestelyt

Yhdyn - - - lääninhallituksen esittämään kannanottoon siitä, että tässä tapauksessa mielentilanarvion ohjaaminen kokemattomalle lääkärille ei ollut asianmukaista.

Tapahtuma-ajan jälkeen A:n kaupungin psykiatrinen päivystys on järjestetty uudelleen. Lääninhallituksen lausunnon perusteella katson, että asia ei tältä osin edellytä minulta enää laillisuusvalvojana toimenpiteitä. Lääninhallituksen lausunto sisältää kuitenkin lääninhallituksen kannanoton palvelujen järjestämisen tavoiteltavasta laatutasosta. Lähetän sen vuoksi lääninhallituksen lausunnon A:n kaupungille tiedoksi (jälj. kohta 4.2).

3.3

Holhousasioihin liittyvät kirjoitukset

En ole tutkinut kantelijan 22.9.2005 lähettämää kirjettä, koska siinä on kyse yli viisi vuotta vanhoista asioista. Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain mukaan yli viisi vuotta vanhaa asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Kantelijan 27.12.2004 - - - maistraatille lähettämän kirjeen osalta totean, että on tulkinnanvaraista, onko kirjettä pidettävä hallinto laissa tarkoitettuna kantelukirjoituksena. Mielestäni tulkinnanvaraisessa tilanteessa olisi ollut parempi käsitellä kirje kanteluna ja antaa asiassa kirjallinen päätös. Koska kirjeeseen kuitenkin on vastattu suullisesti ja kun kantelijan oikeusturva ei tältä osin ole vaarantunut, katson, että asia ei vaadi minulta muita toimenpiteitä kuin että ilmoitan tämän käsitykseni maistraatille tiedoksi (jälj. kohta 4.3).

3.4

Muut asiassa esitetyt väitteet

Muilta osin katson, että asiassa ei ole ilmennyt lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

4

PERUSTELUT

4.1

Tarkkailuun toimittaminen

4.1.1

Kantelussa esitetty arvostelu

Kantelija kertoi muuttaneensa poikansa kanssa Suomeen USA:sta vuonna 1997 hoitamaan vaikeavammaista isäänsä. Hänen isänsä oli hoidettavana B:n sairaalassa. Sairaalan sairaanhoitajan ilmoituksen vuoksi hänen kotiinsa tuli lääkäri ja kaksi poliisia. Poliisit tulivat hänen kotiinsa ilman lupaa. Hän ei saanut soittaa asianajajalle. Lääkäri oli sanonut, että heidän on lähdettävä sairaalan. Kantelija kertoi järkyttyneensä ja juosseensa ulos hakemaan apua naapureiltaan. Tuolloin suuri määrä poliiseja hyökkäsi heidän kotiinsa. Poliisit

laittoivat pojan käsirautoihin ja paiskasivat kantelijan jääkaappia vasten. Tämän jälkeen kantelija ja hänen poikansa vietiin ambulanssilla sairaalaan.

Kantelija katsoo, että hänen ja hänen poikansa vapaus riistettiin ilman laillista perustetta.

4.1.2

Tapahtumista saadut selvitykset ja lausunnot

Lääkäri

Lääkäri kertoi selvityksessään 15.9.2004, että hän toimi 5.7.1999 A:n kaupungin päivystävänä lääkärinä, kun hänelle välitettiin B:n sairaalasta tullut kotikäyntipyynnö mielentila-arvion tekemiseksi. Hän soitti sairaalaan, josta hänelle ilmoitettiin, että siellä hoidettava na ollut potilas pelkäsi palata kotiinsa, koska hänen kotiinsa oli Amerikasta tullut hänen tyttärensä ja tämän poika (s. 1974). Hänelle kerrottiin myös, että poika oli ilmeisesti uhannut ja käynyt käsiksi isoisäänsä. Potilas oli epäillyt pojan käyttävän huumeita.

Lääkäri pyysi poliisilta virka-apua kotikäynnin turvaamiseksi. Heidän päästyään asuntoon lääkäri ei kuitenkaan saanut minkäänlaista keskusteluyhteyttä kantelijan poikaan. Lisäksi kantelija ilmoitti lääkärin mukaan, että he eivät puhu mitään, elleivät saa lakimiestänsä paikalle.

Poika istui ensin paikallaan keittiön pöydän ääressä. Myöhemmin hän kuitenkin muuttui levottomaksi ja pyrki ylös tuolistaan, jollin poliisit kehottivat häntä toistuvasti istumaan. Poika siirtyi kuitenkin kohti tiskipöytää ja syntyi käsiryssä poliisin kanssa, minkä seurauksena hänelle laitettiin käsiraudat. Tilanne oli kaoottinen ja poliisit kutsuivat paikalle kaksi muuta partioita. Ne kuitenkin poistuivat, kun kantelijan pojalle oli laitettu käsiraudat.

Kun poliisit ottivat kantelijan pojan kiinni, kantelija alkoi huutaa täydellä voimalla, että kyseessä oli poliisi-väkivalta (*police brutality*). Hän meni myös asunnon ulkopuolelle kutsumaan naapureita todistamaan tapahtumia.

Lääkärin mukaan kantelija poika ei ollut selvästikään mieleltään terve. Hän ei ollut varma siitä, oliko kyseessä varsinainen psykiatrinen sairaus, persoonallisuushäiriö vai huumeiden aiheuttama tila. Hän laati pojasta M 1-lähetteen. Lähetteen mukaan poika oli todennäköisesti mielisairas ja vaaransi vakavasti muiden terveyttä ja turvallisuutta. Muilta osin päätöstä perusteltiin edellä mainituilla esitiedoilla.

Lääkärin mukaan häneltä ei ollut alkujaan pyydetty mielentila-arvioita kantelijasta. Lääkäri arvioi kuitenkin hänen käyttäytymistään siten, ettei hänkään ollut mieleltään terve. Hänen voimakas paranoidisuutensa saattoi johtua persoonallisuushäiriöstä tai varsinaisesta mielisairaudesta. Tämän vuoksi hän laati myös kantelijalle M 1-lähetteen samoin perustein kuin tämän pojalle.

- - - poliisilaitoksen tekemä rikosilmoitus

- - - poliisilaitoksen 12.7.1999 tekemän rikosilmoituksen (haitanteko virkamiehelle) mukaan kantelijan poika otti tiskipöydältä esineen, joka osoittautui juustohöyläksi. Kantelija asettui poliisin ja pojan väliin, ja syntyi käsirysy, kun poliisi otti juustohöylän pois pojalta. Koska kantelijan poika alkoi tämän jälkeen käyttäytyä aggressiivisesti, hänelle laitettiin käsiraudat.

C:n sairaalan potilasasiakirjat

C:n sairaalan potilasasiakirjojen mukaan kantelijan poika otettiin sairaalan tarkkailtavaksi 5.7.1999. Häntä ei kuitenkaan määrätty hoitoon, vaan hänet uloskirjoitettiin 8.7.1997.

Sairaalan poliklinikan vastaavan päivystäjän 5.7.1999 tekemien merkintöjen mukaan kantelija oli haastattelun perusteella orientoitunut. Puheissa oli paranoidisia sävyjä, muttei avointa psykoottisuutta. Hän oli mahdollisesti kyvytön hahmottamaan poikansa oireita tai käytöstä. Haastattelun perusteella edellytyksiä tahdosta riippumatta hoitoon ei ollut. Tämän vuoksi tarkkailulähetete purettiin. Merkintöjen mukaan potilas saattoi kuitenkin olla psykiatrisen avun tarpeessa. Tilanne oli kuitenkin tuolloin niin tulehtunut, ettei sairaalan ottamisella arvioitu olevan saavutettavissa vastaavaa hyötyä.

A:n kaupungin terveyskeskus

A:n kaupungin terveyskeskus esitti selvityksessään 21.2.2005, että mielenterveislain mukaan terveyskeskuksen lääkärin velvollisuus on laatia terveyskeskuksen toimialueella asuvasta tai oleskelevasta tarkkailulähetete, jos on syytä epäillä, että edellytykset hoitoon määräämiseen hänen tahdostaan riippumatta ovat olemassa. Tässä tapauksessa terveyskeskuksen lääkäri sai esitiedot terveydenhuollon ammattihenkilöltä. Esitietojen valossa oli täysin välttämätöntä tarkistaa tilanne. Informaation perusteella sekä alkuperäinen tutkittavaksi ilmoitettu henkilö että hänen äitinsä käyttäytyivät siinä määrin epätavanomaisesti, että terveyskeskuksen mielestä tutkivalla lääkäriillä oli perusteltu syy epäillä, että edellytykset sekä pojan että äidin tahdosta riippumattomalle hoidolle olivat olemassa.

Edellä todetun perusteella terveyskeskus katsoo, että kotikäynnin tehnyt ja tarkkailulähetteen kirjoittanut lääkäri toimi käytettävissä oleva informaatio huomioon ottaen asianmukaisesti ja mielenterveislain mukaisesti. Se, että tarkkailulähetteen saaneen ei katsota tarkkailun perusteella olevan tahdonvastaisen hoidon tarpeessa, ei mitenkään tee alkuperäistä arvioita tarkkailuun ottamisen tarpeellisuudesta vääräksi tai laittomaksi.

Lääninhallitus

Lääninhallituksen lausunnossa todetaan muun muassa, että kantelijan käyttäytyminen kotikäyntitilanteessa 5.7.1999 oli hyvin poikkeuksellista. Hän ei saatujen selvitysten mukaan suostunut asialliseen keskusteluun poikansa hoidon tarpeen arvioimisen yhteydessä, eikä muutenkaan yhteistyöhön sen enempää lääkärin kuin poliisinkaan kanssa. Hänen käyttäytymisensä on kuvattu siten, että syntyy vaikutelma voimakkaasta rauhattomuudesta ja kiihtymyksestä sekä käyttäytymisen asianmukaisen hallinnan puutteesta. Esille tuli myös viitteitä epäluuloisesta suhtautumisesta viranomaisia kohtaan. Lääkärin oli nopeasti arvioitava tilanteen vaatima vaatimat toimenpiteet.

Lääninhallituksen käsityksen mukaan tilanne oli hyvin poikkeuksellinen ja erityisesti kantelijan mielentilan ja hoidon tarpeen arvioimisen suhteen poikkeuksellisen vaativaa. Tilanteen vaativuus liittyi suurelta osin kantelijan omaan käyttäytymiseen tutkimustilanteessa. Lääkäri päätyi tarkkailulähetteen kirjoittamiseen myös kantelijan osalta. Lääninhallituksen käsityksen mukaan tämä toimenpide oli puolusteltavissa, mutta yhtä hyvin perusteiden kantelija olisi voitu jättää hoitoon toimittamatta tilanteessa, jossa hän ei tuonut esiin vaaraa oman terveyden ja turvallisuuden suhteen. Kantelijan isän ja veljen turvallisuus oli taas sillä hetkellä taattu heidän ollessaan parhaillaan sairaalahoidossa. Tällöin kantelijan mahdollisen psykiatrisen avun tarpeen arvioiminen olisi kuitenkin tullut pyrkiä järjestämään muuta kautta.

Lääninhallituksen mukaan lääkäri on toiminut monimutkaisessa tilanteessa parhaan harkintansa mukaisesti. Hän on samalla voinut luottaa siihen, että voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti moniportainen hoidon arviointijärjestelmä toimii asianmukaisesti ja hoidon tarpeen arviointi tarkentuu eri portaissa täydentyvän tiedon mukaisesti. Näin on tässä tapauksessa myös käynyt.

4.1.3 Arviointi

Sovellettava lainsäädäntö

Tahdosta riippumattoman hoidon edellytyksistä säädetään mielenterveyslain (1116/1990) 8 §:ssä. Säännöksen mukaan täysi-ikäinen henkilö voidaan määrätä tahdostaan riippumatta psykiatriseen sairaalaan hoitoon vain:

- 1) jos hänen todetaan olevan mielisairas;
- 2) jos hän mielisairautensa vuoksi on hoidon tarpeessa siten, että hoitoon toimittamatta jättäminen olennaisesti pahentaisi hänen mielisairauttaan tai vakavasti vaarantaisi hänen terveyttään tai turvallisuuttaan taikka muiden henkilöiden terveyttä tai turvallisuutta; ja
- 3) jos mitkään muut mielenterveyspalvelut eivät sovellu käytettäväiksi tai ovat riittämättömiä.

Säännöksen kaikkien kolmen kohdan edellytysten tulee olla olemassa samanaikaisesti (Hallituksen esitys HE 201/1989, s. 15).

Mielenterveyslain 31 §:n mukaan poliisi on tarvittaessa velvollinen avustamaan lain 8 §:ssä tarkoitetun henkilön kuljettamisessa sairaanhoidon toimintayksikköön.

Ennen kuin hoitoon määräämisestä voidaan päättää, potilas on otettava sairaalaan tarkkailuun. Lain 9 §:ssä säädetään, että tarkkailuun lähettämistä varten lääkärin on tutkittava potilas ja, jos hän pitää potilaan hoitoon määräämistä välttämättömänä, laadittava hänestä kirjallinen lääkärilausunto (tarkkailulähete). Tarkkailulähetteen tulee sisältää peruste ltu kannanotto siitä, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen *todennäköisesti olemassa* (korostus tässä). Säännöksen sananmuoto korostaa tarkkailumenettelyn eri päätöksentekovaihteiden itsenäisyyttä. Tarkkailulähete on perusterveydenhuollon tasolla laadittu kannanotto tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten toteutumisesta. Sairaalan poliklinikan lääkäri ja päivystävä lääkäri tutkii potilaan ja selittää, ovatko edellytyksen tarkkailuun ottamiselle olemassa (HE 201/1989, s. 17).

Tarkkailulähetteen laatineelta lääkäriltä ei siis edellytetä täyttä varmuutta siitä, täyttyvätkö tahdosta riippumattoman hoidon edellytykset, vaan tämä asia varmistetaan vasta sairaalassa. Mielenterveyslaissa on siten otettu huomioon, että lähettävä lääkäri ja sairaalan lääkärit voivat perustellusti päätyä arvioissaan eri tulokseen.

Toisaalta on otettava huomioon, että tarkkailulähete muodostaa tahdosta riippumattomaan hoitoon johtavan päätösketjun ensimmäisen, riippumattomaksi tarkoitetun osan. Potilasta ei voi lähettää vastoin omaa tahtoaan pelkkään mielenterveyden tilan arvioon, vaan lähetteen laativan lääkärin on nimenomaan katsottava psykiatrisen sairaalahoitoon määräämisen edellytysten todennäköisesti täytyvän.

Oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen

Vaikka tarkkailulähetteen kirjoittaminen ei vielä merkitse sitä, että tutkittava otetaan sairaalassa tarkkailuun tai määrätään hoitoon, hänen toimittamisensa sairaalaan merkitsee puuttumista hänen perustuslaissa turvattuun henkilökohtaiseen vapauteensa ja koskemattomuuteensa. Perustuslain 7 §:n 3 momentin (tapahtuma-aikaan hallitusmuodon 6 §:n 3 mom.) mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman lailla säädetty perustetta.

Korkeimman hallinto-oikeuden psykiatrista sairaanhoitoa koskevan oikeuskäytännön mukaan henkilökohtaisen koskemattomuuden asema perusoikeutena asettaa siihen puuttumiselle korkean kynnyksen (KHO 2002:70). Tällaiseen toimenpiteeseen voidaan ryhtyä vain, kun lailliset edellytykset on riittävän selvästi todettu (KHO 24.3.1986, T:1091). Edellä mainitut ratkaisut koskevat hoitoon määräämistä, eivät tarkkailulähetteen laatimista. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännössä tahdosta

riippumattoman hoidon edellytysten selvittäminen kiireellisissä tapauksissa on nähdäkseni asetettu eri asemaan kuin varsinaisen hoitoon määräämisen yhteydessä (tapaus Winterwerp A 33 24.10.1979, k. 39).

Mielestäni perustuslaissa olevan mielivallan kielto merkitsee kuitenkin sitä, että tahdosta riippumattoman hoidon edellytyksiä on noudatettava mahdollisimman tarkasti. Oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että perusoikeuksien rajoittamista koskevien säännösten laajentava tulkinta ei ole sopusoinnussa perusoikeusmyönteisen laintulkinnan kanssa. Viranomaisilla on velvollisuus tulkita lakeja siten, että käsillä olevista tulkintavaihtoehdoista valitaan sellainen, joka parhaiten vastaa perus- ja ihmisoikeuksien asettamia vaatimuksia (Perusoikeusuudistusta koskeva hallituksen esitys 309/1993, s. 31, vrt. eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomus vuodelta 2004, s. 79).

Sairautta koskeva edellytys

Mielenterveyslaissa oleva ensimmäinen tahdosta riippumattoman hoidon edellytys on tutkittavan mielisairaus, josta siis tarkkailulähetettä laadittaessa on oltava perusteltu epäily. Lain esitöiden mukaan mielisairauden määrittäminen on lääketieteellinen kysymys, joka lääkärin tulee ratkaista huolellisen tutkimuksen perusteella. Lisäksi esitöissä todetaan, että lääketieteellisesti mielisairaudella tarkoitetaan sellaista vakavaa mielenterveydenhäiriötä, johon liittyy todellisuuden tajun häiriintyminen ja jota voidaan pitää psykoosina (HE 201/1989, s. 15).

Kantelijan ja hänen poikansa osalta lääkäri on merkinnyt tarkkailulähetteen tutkimushavainnoikseen "Ei mitään ko-operaatiohalua. Ei suostu keskustelemaan" ja sairautta koskevaan kohtaan "*psychosis susp.*" Lääkäri toteaa selvityksessään, että persoonallisuushäiriö ei ole tahdosta riippumattoman hoidon peruste, mutta perusterveydenhuollon lääkärin ei voida edellyttää tekevän tarkkaa diagnoosia siitä, onko sekavuuden taustalla varsinainen mielisairaus vai persoonallisuushäiriö.

Katson lääkärin tältä osin tehneen arvionsa harkintavaltansa puitteissa.

Hoidon tarve

Laissa oleva toinen edellytys on tutkittavan hoidon tarve, joka voi johtua sairauden laadusta tai tutkittavan vaarallisuudesta itselleen tai muille. Lääkäri on tältä osin arvioinut viimeksi mainitut edellytyksen todennäköisesti täyttyvän ja merkinnyt lähetteeseen "Käy käsiksi (iso-)isään ja uhkaillut tätä, niin ettei isä uskalla asua kotonaan".

Lääkärin arvio kantelijan ja hänen poikansa vaarallisuudesta perustuu B:n sairaalan hoitajan antamiin esitietoihin. Tarkkailulähetteen kohtaan "Esitiedot" hän merkitsi, että kantelija ja hänen poikansa olivat fyysisesti ja psyykkisesti pahoinpidelleet kantelijan isää ja veljeä, jotka siten joutuivat

asumaan muualla. Kantelijan pojan läheteeseen hän merkitsi, että tietävästi poika käytti huumeita ja että hänellä saattoi olla ase.

Mielenterveyslain 8 §:n mukaan muiden henkilöiden terveyden tai turvallisuuden vaarantaminen on oltava luonteeltaan vakavaa. Lain esitöiden mukaan tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että mielisairaana läheisille aiheutuu ilmeistä terveydellistä uhkaa tai mielenterveyden tasapainon vakavaa järkkymistä tai kun hänen lastensa kehitys häiriintyy (HE 201/1989, s. 16).

Käsitykseni mukaan lääkäriin havainnot kantelijan pojan käyttäytymisestä tukivat tämän mahdollisesta vaarallisuudesta annettuja esitietoja. Tämän vuoksi katson, että lääkäri on tältä osin laatinut poikaa koskevan tarkkailulähetteen harkintavaltansa puitteissa.

Sen sijaan pidän tulkinnanvaraisena lääkärin kantelijasta tekemää vaarallisuusarvioita. Asiassa ei ole saatu selvitystä siitä, että hän olisi käyttänyt tai uhannut käyttää sellaista fyysistä väkivaltaa, joka vakavasti olisi voitu olettaa vaarantavan muiden terveyttä tai turvallisuutta. Nähdäkseni mielenterveyslain esitöistä käy kuitenkin ilmi, että tutkittavan mahdollinen vaarallisuus voi myös ilmetä siten, että hän sairautensa johdosta aiheuttaa lähiympäristölleen ahdistusta tai pelkoa.

Muiden mielenterveyslain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa olevien edellytysten, jotka siis ovat vaihtoehtoisia edellä mainitulle muiden terveyden ja turvallisuuden vaarantamiselle, läänihallitus on lausunnossaan todennut, että kantelija ei tuonut esille vaaraa oman terveyden ja turvallisuuden suhteen. Yhdyn tähän näkemykseen. Sen sijaan lääninhallitus ei ole ottanut kantaa siihen, olisiko kantelijan hoitoon toimittamatta jättäminen saattanut olennaisesti pahentaa hänen mahdollista mielisairauttaan. Laillisuusvalvojana en voi arvioida tätä asiaa.

Koska lähetteen kirjoittamisesta on kulunut huomattavan pitkä aika, tapahtumien kulusta ei nähdäkseni ole enää saatavissa täysin luotettavaa selvitystä. Kun otetaan huomioon lääkärin käytössä olleet esitiedot ja tutkimustilanteessa vallinneet vaikeat olosuhteet, katson hänen tältäkin osin tehneen ratkaisunsa harkintavaltansa puitteissa.

Muiden mielenterveyspalveluiden soveltumattomuus

Lain kolmas edellytys on, että muut mielenterveyspalvelut eivät sovellu käytettäväksi tai ovat riittämättömiä. Lääkäri oli tältä osin merkinnyt läheteeseen "Eivät sovellu tässä tilanteessa". Lääkäri toteaa selityksessään, että potilaan terveydentilan selvittäminen avohoidossa edellyttää hyvää kooperaatiota potilaalta tai hänen omaiseltaan ja sellaisen sopimuksen aikaansaamista, jonka toteutumiseen lääkäri voi luottaa.

Katson, että edellä kerrotuissa olosuhteissa lääkäri on voinut perustellusti päätyä siihen arvioiin, että muut mielenterveyspalvelut eivät soveltuneet käytettäviksi.

4.2

A:n kaupungin päivystysjärjestelyt

Lääninhallitus on lausunnossa esittänyt, että tässä tapauksessa mielentilanarvioin ohjaaminen kokemattomalle lääkärille ei ollut asianmukaista. Yhdyn tähän kannanottoon.

Saadun selvityksen mukaan A:n kaupunki on vuonna 2003 tehnyt ostopalvelusopimuksen, joka koskee muu muassa tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaanhoitoon lähettämiseen liittyviä lääkärinpalveluja. Lääninhallituksen lausunnon mukaan sopimuksella määritelty toimintatapa ja siihen kirjatut kotikäynnin tekijän laatuvaatimukset ovat asianmukaiset ja turvaavat psykiatrisen hoidon tarpeen arvioinnin hyväksyttävällä laatusolla.

Edellä kerrotun perusteella katson, että asia ei edellytä minulta laillisuusvalvojana toimenpiteitä. Lääninhallituksen lausunto sisältää kuitenkin lääninhallituksen käsityksen palvelujen järjestämisen tavoiteltavasta laatusosta. Lähetän sen vuoksi lääninhallituksen lausunnon A:n kaupungille tiedoksi.

4.3

- - - maistraatin menettely

Kantelija lähetti 27.12.2004 kirjeen - - - maistraattiin. Kirje saapui maistraattiin seuraavana päivänä. Kirjeessä arvostellaan kantelijan isän edunvalvojaa sekä - - - käräjäoikeuden päätöstä.

- - - maistraatista saadun tiedon mukaan kirjettä ei ole tulkittu kante luksi. Kirjeen perusteella selvitettiin kuitenkin alustavasti kantelijan isän käyttövarojen hoitoa. Selvitys ei antanut aihetta toimenpiteisiin, mikä ilmoitettiin kantelijalle puhelimitse. Kantelijaa oli myös puhelimitse neuvottu hänen veljensä edunvalvontaan liittyvissä kysymyksissä.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti. Lisäksi säädetään, että käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain (434/2003) 4 §:n 3 momentin mukaan kanteluasiassa annettavaan ratkaisuun ja sen tiedoksiantoon sovelletaan tämän lain säännöksiä. Lain 43 §:n mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti.

Käsitykseni mukaan on tulkinnanvaraista, onko kantelijan lähettämää kirjettä pidettävä laissa tarkoitettuna kantelukirjoituksena. Mielestäni

tulkinnanvaraisessa tilanteessa olisi kuitenkin ollut parempi käsitellä kirje kanteluna ja antaa asiassa kirjallinen päätös. Koska kantelijalle on kuitenkin suullisesti vastattu kirjeeseen ja kun hänen oikeusturva ei ole asiassa vaarantunut, katson, että asia ei vaadi minulta toimenpiteitä kuin että ilmoitan tämän käsitykseni A:n maistraatille tiedoksi.

5

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 ja 4.2 esittämäni käsityksen - - - terveystieteiden keskuksen tietoon ja lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni ja lääninhallituksen lausunnosta.

Saatan edellä kohdassa 3.3 ja 4.3 esittämäni ohjaavan käsityksen - - - maistraatin tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän maistraatille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän päätökseni myös lääkärille tiedoksi.

Kirjeen liitteet palautetaan ohessa. Lisäksi lähetän kantelijalle asian käsittelyä varten oikeusasiamiehen kansliaan lähetetyt jäljennökset hänen potilasasiakirjoistaan, joita hän on pyytänyt vastineessaan.